

**О. І. Лагун**

**Прояви насильства на телеекрані  
та їхній вплив на аудиторію**

У зв'язку з переходом на комерційні засади телебачення прагне зберегти та підвищити власні рейтинги і тому найчастіше вдається до перевірених заходів – показу злочину, трагедії та жахів. Звиклість аудиторії до криміналу та крові призводить до депресивних станів, байдужості та проявів агресії у населення. Саме тому прояви насильства на телебаченні є соціально значущою темою, власне цим і визначається її актуальність.

Іще за часів Аристотеля сформована теорія про афективну здатність людини отримати насолоду саме від злочину, від порушення кордону

«нормального» в афекті шляхом «жально і страху», а також про можливість трагічного очищення через катарсис. Але сучасні дослідники приділяють особливу увагу впливу жорстокості та насильства на телеекрані не тільки на дітей, але й на психічно сформованих особистостей. Огляди та міркування на цю тему можна знайти в дослідженнях таких вчених, як Бандура, Донерстейн, Сміт, Міллер, Харріс.

Під терміном «насильство» ми розуміємо навмисно заподіяну фізичну шкоду іншій людині. Нами виключено з нього випадкове заподіяння болю, так зване «психологічне насильство» і вандалізм по відношенню до чужої власності. За жорстокістю поведінки завжди приховані агресивні мотиви. Коли ми дивимося телевізор, то спостерігаємо акти насильства безпосередньо і бачимо їх агресивну суть.

Група психологів Стенфордського університету під керівництвом А. Бандури провели значну кількість експериментів з людьми різного віку (дітьми, підлітками, студентами і дорослими). Результати дослідження довели, що сцени насильства на телеекрані викликають агресивні імпульси. Споглядання страждань жертви насильства лише підсилює інтенсивність агресивної реакції телеглядача. Дані експериментів спростували «гіпотезу катарсису», згідно з якою сцени насильства на чейо витісняють агресію.

Аналіз національного, зарубіжного і міжнародного законодавства, скерованого на захист здоров'я і забезпечення розумового та духовного розвитку суспільства, показав, що на даний момент у ньому багато прогалин. Але на відміну від зарубіжного законодавства в нашій країні ще стоїть питання із його дотриманням та виконанням, оскільки дуже часто філософські та економічні проблеми заважають скласти ясне, неспотворене уявлення про насильство, а популярні книги та статті на цю тему, як правило, обирають форму полеміки або слугують захистом чийось економічних інтересів. І в тому, і в іншому випадку наукова сторона справи абсолютно не враховується.

Однак варто сказати, що як би не впливали насильство і бійки у ЗМІ на суспільство, ми не повинні вважати їх єдиними винуватцями всіх злочинів, вбивств і збочень. Негативні соціальні умови, безсумнівно, впливають на зростання насильства в суспільстві набагато сильніше, ніж телебачення. Але навіть якщо насильство в пресі і на телебаченні провокує вчинення всього 5–15 відсотків актів насильства, його все ж таки треба враховувати. Відтак, зазначена нами проблема потребує подальших наукових розвідок.